

Світлана Богдан

кандидат філологічних наук,
Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки

**СТЕРЕОТИПИ МОДЕЛЮВАННЯ ОБРАЗУ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
В НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ ДІАСПОРИ РАДЯНСЬКОЇ ДОБИ:
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ**

У статті розглянуто особливості мовного моделювання образу Лесі Українки в двох наукових парадигмах – в діаспорному та радянському літературознавстві; виокремлено домінуючі стереотипні найменування, зокрема, перифрастичні номінації, типові оцінні лексеми, що стосуються її особистості й творчості; з'ясовано невідповідності семантичної структури найчастотніших лексем, що мають полярний вимір у мові тоталітаризму й діаспорних студіях.

Ключові слова: стереотипи, моделювання, ідеологеми, новомова, перифраз, оцінні лексеми.

**Bohdan S. STEREOTYPES OF LESIA UKRAINKA'S IMAGE
MODELING IN THE DIASPORA SCIENTIFIC PARADIGM IN THE
TIMES OF SOVIET REGIME: COMPARATIVE ANALYSIS.**

The article elucidates the features of the linguistic means of modeling Lesia Ukrainka's image in two scientific paradigms – in the diaspora and Soviet literary criticism. In the focus of the analysis are the dominant stereotypical nominations, in particular, peripheral nominations and typical evaluative lexemes used to portray the poetess's personality and her creative work. The study has revealed discrepancies among the semantic structures of the most frequently used lexemes, which have a polar dimension in the language of totalitarianism and diaspora studies.

Key words: stereotypes, modeling, ideologues, coding stylistics, periphrases, evaluative lexemes.

В останні десятиліття, позначені актуалізацією різних нових дослідницьких напрямів у лінгвостилістиці, виразно

виокремився інтерес учених до проблем стилістики кодування й стилістики декодування різних типів текстів, які безперечно пов'язані з однією з найважливіших домінант наукового пошуку у філологічній царині загалом – антропоцентризмом (і особливостями його мовної репрезентації), що належить до пріоритетних засад у сучасних лінгвоперсонологійних студіях, зорієнтованих насамперед на вивчення зреалізованості кожної особистості в мові й завдяки мові. Для стилістики кодування особливо важливе моделювання мовної особистості не лише на вербально-семантичному, а щонайперше – на когнітивному та мотиваційному рівнях. Саме ці рівні відображають систему намірів, мотивів мовної поведінки певного автора і їх реалізацію в тексті. Власне цим і мотивована потреба пошуку реконструкції реальної, а не маскованої чи, тим паче, міфологізованої особистості.

Моделювання образу відомої особистості має, як відомо, різновекторну площину й багатовимірну джерельну базу. Кожне покоління дослідників прагне увиразнити, доповнити, уточнити, а то й зруйнувати стереотипні уявлення, узвичаєні в попередні періоди: класичний зразок опозиції сучасного й минулого. Різність підходів, зрозуміло, має цілий спектр пресупозитивних передумов. Чи не найвиразніший з-поміж інших – суспільно-ідеологічний, яким була позначена передусім уся радянська епоха (*совіцька, совєцька*, за іншою термінологією) в сприйнятті всіх українських класиків, зокрема, й Лесі Українки. І в той же самий період – синхронно (але лише часово, бо змістово, навпаки, асиметрично) формувався виразно протилежний погляд на одні й ті ж концептуальні засади і її мовотворчості, і дискурсу її текстів, і щонайбільше – щодо її особистості загалом.

Для того, щоб виокремити, в чому полягала така різність, а отже, і своєрідність моделювання образу Лесі Українки (а певною мірою і полярність сприйняття її особистості) в науковому дискурсі української діаспори, бажано вдатися насамперед до актуалізації й порівняльного контексту з хронологічно одночасними стереотипними уявленнями його формування в дослідженнях на материковій Україні.

Стереотипи радянської доби щодо Лесі Українки мають, як загальновідомо, тенденційний характер і виразно

ідеологізований вияв. А тому увесь вербальний ряд номінацій, передусім оцінних, втиснуто в прокрустове ложе типових доміант у її сприйнятті епохою тоталітаризму, які можна кваліфікувати як «радянськи» (чи «совєтизми» [6, с. 18]), що, безперечно, звужували значимість її постаті до тих семантико-стилістичних узагальнених маркерів, які виконували почасти роль інформаційного програмування та маніпуляції в тодішньому українському соціумі й унеможливлювали вихід оцінного дискурсу за ці усталені межі. Саме вони й становлять основу формування особливої «новомови» того періоду [3; 6]. Отож, Леся Українка значною мірою саме завдяки радянським дослідникам її творчості (а відтак це було екстрапольовано і в увесь український, чи то радше, в радянський соціум) стереотипно була співвіднесена з таким асоціативним рядом найчастотніших висловлень-найменувань (створених, до речі, не лише в цю добу): *друг робітників; дочка Прометєя; співачка досвітніх вогнів; буревісник революції (подібно до Горького); «чи не єдиний мужчина на всю новочасну соборну Україну»* тощо. І водночас (майже дихотомічно) – *хвора, слабосила дівчина / жінка*. Деякі з таких стереотипів, первинно чітко індивідуалізовані, згодом (унаслідок частотного використання) деперсоналізувалися й набули узагальненого виміру.

У цьому дослідженні обмежимося в основному розглядом лише тих елементів оцінного дискурсу (передусім – літературознавчого), що стосуються інтерпретацій соціально-ідеологічних характеристик її особистості та їхнього мовного вираження. Такі мовні одиниці (що найвиразніше виявляють особливості мови тоталітаризму) дослідники визначають здебільшого як *ідеологеми* (кваліфікуючи їх як певну «світоглядну установку (припис), втілену в мовній формі» [4, с. 42]). Серед домінувальних ознак цих одиниць – «одноманітність, уніфікованість і стереотипність» [6, с. 22]. Ці ознаки стосуються насамперед повторюваних лексико-семантичних і стилістичних засобів, які «Через постійне повторення... втрачали денотативне значення, перетворюючись на знаки, єдиною функцією яких була ритуальна» [6, с. 23].

Передумова появи згаданого стереотипного спектра найменувань щодо Лесі Українки не потребує коментарів. Він і є

симетричним віддзеркаленням ідеологом епохи тоталітаризму. Це, по-перше. Не меншим чином до їх появи прислужилася, зокрема, і відсутність (внаслідок цензурної політики або свідомого ігнорування авторами) вичерпного текстологічного корпусу художньої, публіцистичної і – щонайбільше – епістолярної спадщини Лесі Українки в джерельній дослідницькій базі в Україні (на противагу діаспорній). Як «взірець» використання ідеологем-радянських можна вважати, скажімо, передмову Євгена Шабліовського до дванадцятитомового зібрання творів Лесі Українки [15]. Наведемо фіксований у ній стеретиопізований лексико-семантичний ряд, який апріорі визначав характеристичні риси її соціального портретування в науковому дискурсі тоталітарної доби (а сама передмова слугує водночас полемічним коментарем до іншої, умовно кажучи, «діаспорної» точки зору в моделюванні її образу). Нагадаємо найвиразніші семантико-стилістичні маркери такого портретування, ядро лексичної системи якої становлять «засадничі поняття радянської ідеології» [6, с. 23]: *Леся Українка визнавала **революційний марксизм*** (тут і далі вирізнення наші. – С. Б.) *провідною ідеологією* [15, с. 11]; *її **ідейні зв'язки зіскрівцями та організаторами київського комітету РСДРП** безперечні* [15, с. 12]; *зробила значний крок вперед на шляху до **марксизму**, зокрема в питанні про історичну місію **пролетаріату*** [15, с. 18]; *слід наголосити на дійовому, безкомпромісно **революційному** характері поглядів поетеси* [15, с. 14]; *дала чудові зразки наступальної поезії **митця-революціонера, поетичного трибуна** всенародної боротьби* [15, с. 17]; *наближаючись до **наукового соціалізму**, Леся Українка підіймалася на ці вершини* [15, с. 17]; *керуючись **інтересами революції**, Леся Українка проголошує єдність правди і людинолюбства* [15, с. 18]; *всім єством своєї творчості Леся Українка **виступає проти індивідуалізму, проти суб'єктивізму**, що їх так охоче насаджували **буржуазні ідеологи*** [15, с. 19]; *в центрі її уваги – **войовниче революційне людинолюбство*** [15, с. 19]; *патріотичні погляди Лесі Українки формувалися в боротьбі проти **українського буржуазного націоналізму*** [15, с. 27]; *поетеса вірить у нездоланну силу **єднання народів*** [15, с. 29]; *поетеса рішуче відмежовується від*

українських націоналістів [15, с. 31]; чітко не відмежовувала по суті російський царизм від російського народу [15, с. 32]; відкидала будь-які тенденції до **національного відчуження, обмеженості та відрубності** [15, с. 32]; У світлі соціалістичного Жовтня творчість Лесі Українки **сяє незгасним вогнем** [15, с. 40]. Ключовими, а отже, базовими «радянського» портретування Лесі Українки виявляються ідеологеми *революційний, революція, пролетаріат, соціалізм, марксизм, національне відчуження* тощо. Образ Лесі Українки модельовано таким чином, що домінувальні ознаки щоразу актуалізовані в узвичаєному ряді синонімічних висловлень, які імплікують найчастіше семи *'борець', учасниця /послідовниця марксистського руху'*.

Не менш частотні в цьому дискурсі стилістично окреслені номінації дослідників із протилежними поглядами, передусім із діаспори, іменовані узвичаєно як *українські націоналісти та українські буржуазні націоналісти*.

Натомість діаспорний науковий дискурс цього періоду був зорієнтований передусім на увиразнення творчої довершеності й особистісної неповторності Лесі Українки, гармонії вселюдських і національних цінностей у її творах. Інакшість вектора таких наукових студій стверджує вже навіть ознайомлення з їх тематикою та назвами.

Вербальний образ Лесі Українки в діаспорній літературознавчій парадигмі асоціативно утворює такий перифрастичний ряд найменувань, що кваліфікують її як: 1) *письменницю (поетесу, драматурга)* з виразними домінуювальними рисами (наприклад: *співець* (П. Одарченко); *співець поновленої нації* (А. Шум); *поетка ідейних заграв* (М. Данилюк); *поетка молодого покоління* (В. Модрич); *поетка-пророчиця* (Д. Донцов); *велетні нашого письменства* (Леся Українка – одна з них) (Л. Коленська); *поетка любови, гніту, боротьби* (П. Феденко); *драматург-новатор* (С. Чорній); *титан поетичного слова* (А. Юриняк); *полум'яна поетеса* (І. Еліяшевський); *поетичний геній Лесі Українки* (Ю. Бойко); *зріла велика поетка* (Яр Славутич)) або 2) виокремлюють диференційні ознаки її особистості (наприклад: *піонерка* (однак, зрозуміло, абсолютно в невластивому для радянської мовної

парадигми значенні), *грекиня* (Д. Донцов), *жінка з душею борця* (В. Завадська); *незламна духом* (Л. Вертипорох); *борець за волю України* (М. Володимирович); *спартанка України* (Р. Єндик); *Божя іскра* (Б. п.); *рятівниця народних скарбів* (Б. п.); *лідер української соціал-демократії (УСД)* (Ю. Лавріненко); *героїня духа* (Ред. 1971); *ломикамінь* (Л. Шанковський); *жінка полум'яного серця* (Р. р.); *зоря України* (інтертекстуальне висловлення, цитата з твору М. Сингаївського) (П. Одарченко); *учениця Т.Шевченка* (Яр Славутич) тощо.

Перша група перифраз містить здебільшого опорні лексеми *поетка* і *співець* (рідше – *драматург, титан, велетень духу*), що подібно до радянських стереотипів, зокрема з опорними лексемами *співачка, дочка*, не мають, зрозуміло, жодних індивідуально окреслених ознак, бо однаковою мірою можуть стосуватися будь-якого іншого письменника (чи письменниці). Прикметно, що діаспорний науковий дискурс послідовно актуалізує саме граматичну форму чоловічого роду (*співець*) на противагу фемінітиву радянських літературознавців – *співачка*. Така граматична опозиція імплікує безперечно й різні стилістичні маркери цих лексем. Стереотипністю позначені також атрибутивні елементи в таких описових найменуваннях, наприклад: *співець поновленої нації; поетка-пророчиця; поетка любови, гніту, боротьби; титан поетичного слова; полум'яна поетеса* тощо. Актуалізовані означення мають зневиразнений особистісний вияв, а тому не можуть слугувати, на жаль, засобом індивідуальної розрізнявальної характеристики Лесі Українки як письменниці.

Подібні зауваги в основному стосуються й другої групи згаданих найменувань. Щоправда, на противагу першій, тут усе-таки фіксуємо поодинокі назви з лексемами, які все ж таки мають ідентифікувальний характер та слугують виразним диференційним елементом її індивідуального стилю, як-от: *ломикамінь* (Л. Шанковський); *українська Кассандра* (Б. п.). Як відомо, ці обидві лексеми належить до особистісного тезаурусу Лесі Українки. Крім того, у деяких найменуваннях вжито не типові для радянського дискурсу опорні лексеми, як-от: *жрекиня, спартанка*. Однотипні лексеми, фіксовані в обох наукових парадигмах, зокрема, *борець*, передбачувано мають

різну семантичну структуру: *борець за ідеали марксизму, борець проти українського буржуазного націоналізму і борець за волю України* утворюють очевидну опозицію.

Вирізнимо також ті перифрастичні назви, які співвіднесені зі стилем і частотними елементами епістолярної мовотворчості самої Лесі Українки, зокрема, йдеться про використання в заголовках діаспорних праць розширених описових конструкцій, утворених як складнопідрядні речення, наприклад: *Людина, що жила Україною* (Р. Рахманний); *сурма, що кличе до бою* (Яр Славутич).

Оцінний спектр лексичної площини (зокрема, у назвах досліджень), представлений стереотипними атрибутивами, в основному з інтегральною семою 'значима', 'відома' експлікована здебільшого прикметниковими одиницями (іноді – з використанням найвищого ступеня порівняння), рідше – іменниками (*визначна, велика, найвизначніша, геніальна, славетна, явище*): *визначна письменниця* (В. Безушко); *Велика поетеса* (І. Левадний); *Велика поетка* (Б. п.); *Леся Українка як багатогранна і повноцінна людина* (Л. Залеська-Онишкевич); *Леся Українка як літературно-мистецьке явище* (І. Качуровський); *Найвидатніша європейська поетка* (Л. Полтава); *геніальна поетеса* (С. Фодчук); *Велика дочка України* (І. Карбулицький); *славетна поетеса* (П. Одарченко). Подібний оцінний ряд спостерігаємо, до речі, і в працях радянських літературознавців, пор.: *геніальна українська поетеса* (Є. Шабліовський). Однак не співвіднесеність обсягу семантичної структури таких стереотипів у цих двох дослідницьких площинах безперечна. *Велич* і *геніальність* Лесі Українки, до речі, здебільшого лише маніфестовані або декларовані як аксіоматичні, а поодинокі наявні інтерпретації й аргументи засвідчують їх полярність порівняно з радянським дискурсом. Прикметно, що переважання оцінки над значенням (як одна з рис новомови тоталітарної доби) почасти зневиразнювала сутність позначуваного поняття й загалом не потребувала детального аналізу й переконливих аргументів.

Оцінний дискурс стосується безпосередньо і текстів Лесі Українки (наприклад: *войовничий дух завязтого борця* (П. Одарченко); *поезія непримиренної боротьби за Волю*

(П. Одарченко)), домінувальну роль у яких становлять також згадані опорні лексеми – *борець* і *боротьба*. Однак об'єкт боротьби в діаспорних текстах нерідко має абсолютно інший вектор.

Деякі з таких досліджень мають абсолютно несприйнятний для епохи тоталітаризму дослідницький вектор, бо стосуються табуйованих тем і проблем фальсифікації її текстів, що й зумовило появу своєрідного ряду опорних лексем і словосполук – *фальсифікація, фальшування, фальсифікує, препарація, пристосування, мітологічні шати, большевицька пропаганда, заборона, московський пантеон, кагебітські вигадки, дійсне обличчя: Леся Українка проти Москви* (П. Одарченко); *Препарація фальшування творів Лесі Українки* (П. Одарченко); *Проти фальшування Лесі Українки* (П. Кізко); *Як советський режим «пристосовує» творчість Лесі Українки* (П. Одарченко); *Леся Українка і Росія* (П. Одарченко); *В античних та мітологічних шатах українська дійсність* (А. Юриняк); *Леся Українка в московському пантеоні* (М. Брадович); *Леся Українка і большевицька пропаганда* (П. Кізко); *прапороносця визвольних ідей* (І. Левадний); *Страх Москви перед Лесею Українкою* (В. Шаян); *Бій за Лесю Українку* (Р. Задеснянський); *За дійсне обличчя Лесі Українки* (М. Лоза); *Кагебітські вигадки про Лесю Українку* (Р. р.); *Чому заборонено «Бояриню» Лесі Українки* (В. Чапленко); *Хто фальсифікує і розкрадає спадщину Лесі Українки?* (Ю. Гайдар); *Леся Українка і совєцька критика* (Б Романенчук).

Варто зауважити, що домінувальна стереотипна словосполука *фальсифікація спадщини* належить до ключових і в працях радянських літературознавців (пор., хоча б, наприклад, працю В. Л. Микитася «Проти фальсифікації спадщини Лесі Українки» [7]). Однак, зрозуміло, що семантична структура цього висловлення абсолютно різна в цих двох літературознавчих парадигмах. Вона – радше антонімічна. У радянських дослідників вона зумовлена довільним суб'єктивним підходом до інтерпретації текстів Лесі Українки й неминуче позначена ідеологічними конотаціями.

Категоричність висловлень Миколи Жарких щодо подібних інтерпретацій творчості Лесі Українки (зокрема, в передмові й

примітках до дванадцятитомового видання її творів) ґрунтується саме на переконанні, що «Особливістю розглядуваного зібрання є те, що воно підготоване **лютими ворогами всього українського**... укладачі свідомо відкинули твори поетеси, які не вкладались у комуністичну політичну концепцію Лесі Українки як борця проти українського буржуазного націоналізму і діяча соціал-демократичного революційного руху» [2].

Як бачимо, один із найочевидніших дискусійних моментів досліджень цього періоду – радянських і діаспорних – (і водночас наріжних каменів фальсифікації її особистості) – реальна участь і ставлення Лесі Українки до соціал-демократичного руху (див., зокрема, працю А.Дибби [1]), що проектували й різні оцінні дискурси. Перший, радянський, беззастережно кваліфікував її постать як *великого приятеля російських ленінців-большевиків та борця проти українського буржуазного націоналізму* [5, с. 270]. Натомість діаспорний науковий дискурс акцентував увагу на національній складовій її творчості.

Уважне прочитання текстів Лесі Українки й декодування стилістики автора уможливорює сьогодні реальну (а не вигадану) реконструкцію її поглядів, зокрема завдяки аналізу її листування з М. Кривинюком і з Ф. Волховським, яке з відомих причин в радянську епоху перебувало поза межами джерельної бази дослідників в Україні. Але саме ці епістолярні діалоги дають можливість принаймні наблизитися до розуміння позиції Лесі Українки в цьому питанні. Скажімо, її лист до Михайла Кривинюка 18 лютого 1903 року (не ввійшов до дванадцятитомового видання її творів і повернений до наукової парадигми в нещодавньому виданні її епістолярії) стверджує виразно критичне (а не беззастережно захопливе!) ставлення Лесі Українки до російських соціал-демократів, зокрема їхніх намірів зросійщення та «ігнорування ними національних прав українського народу» [5, с. 270]: *«Пора стати на точку, що “братні народи” просто сусіди, звязані, правда, одним ярмом, але в ґрунті річи зовсім не мають ідентичних інтересів і через те їм краще виступати хоч поруч, але кожному на свою руку, не мішаючись до сусідської “внутрішньої політики”. Яке нам діло, що “Искра” свариться з “Рев[олюционною] Росс[иею]”? не наше діло їх*

мирити, поки вони нас не вибрали на третейських суддів» [14, с. 45]. І що найбільше, як слушно зазначав П. Одарченко, вона «рішуче виступає проти русифікаційних тенденцій російських соціал-демократів та проти ідеї двомовних видань на Україні» [5, с. 270]: «Мені здається непрактичною гадка двоязичного видання. Російської літератури і так виходить незмірно більше, ніж української, і грошей з укр[аїнської] території пішло на те вже стільки, що пора нам “вертати своє”... Я вважаю слушним, щоб скоріш, напр[иклад], “Рев[олюционная] Росія” видавала на свій кошт переклади своїх видань на укр[аїнську] мову, ніж щоб молоді і убогі укр[аїнські] організації видавали росс[ійські] праці, бо для кого вони мають служити? коли для Великої Росії, то ми за убогі на такі дарунки “старшим братам” – ми вже й так дали їм більше, ніж сами взяли, навіть “податків крові” для терористичного руху, – коли ж ті росс[ійські] видання призначаються для України, то се не наше діло служити “обрусенію”, хоч би й революційному» [14, с. 45]. Натомість радянські літературознавці нерідко постулювали бажане за дійсне, використовуючи узвичаєні маніпулятивні тактики, уникаючи не прийнятних для їхніх теоретичних засад текстів або свідомо ігноруючи їх.

Передбачувані й очікувані в назвах публікацій експлікації й контекстуально антонімії лексеми *правда*, що відображає інтенції авторів щодо правдивого потрактування і її біографії, і її особистості, наприклад: *Леся Українка в світлі правди* (Г. Янішевська).

Частина назв літературознавчих студій, хоч і має в лексичному реєстрі формальну подібність опорних лексем із працями радянських дослідників, однак, як свідчить сам текст дослідження, вони різняться оцінним спектром і тлумаченням концептуальних понять. Йдеться, зокрема, про такі заголовки праць: *Співець свободи* (П. Одарченко); *Поетеса-патріотка-громадянка* (Ю. Григоріїв); *Велика поетка і громадянка* (Б. п.; В. Верва); *Релігійні мотиви в творчості Лесі Українки* (Н. Когуська); *Славна дочка нашого народу* (О. Кріль); *Поетеса-патріотка-громадянка* (С. Г.); *Леся Українка – борець за відродження народу* (М. Антонович-Рудницька); *Наша Леся* (Н. Павленко); *Невмірущі ідеї Лесі Українки* (Н. Вараниця) і т. ін.

Важливими стилістичними маркерами в назвах діаспорних досліджень можна вважати також використання в ролі опорних лексем-концептів мовотворчості Лесі Українки: *воля / неволя, свобода* (Н. Дерлат-Голембйовська), *визволення, руїна, прометеїзм* (А. Юриняк), *дух* (А. Шум), *досвітні вогні* (О. Мазуркевич), *зброя* (О. Теліга), *слово* (М. Антонович-Рудницька) тощо.

А отже, дослідницький дискурс діаспори (подібно до радянського) виявляє тяжіння до стереотипізації образу Лесі Українки. Щоправда, наукова парадигма української діаспори цього періоду вибудовує здебільшого полярний семантичний простір, що й зумовлює нерідко формування опозитивнихбінарних парв оцінному дискурсі і її особистості, і її творчості. Цілком передбачувано ключовою лексемою в опосередкованих дискусіях цих двох протиборчих дослідницьких систем є лексема *фальсифікація*, що виразно контрастує з концептуально співвіднесеною – *правда*. Подібний реєстр стереотипних оцінних лексем (*співець / співачка, велика, геніальна*), фіксованих і в діаспорному, і в радянському літературознавці, не можна, звичайно, вважати семантично релевантним з огляду на відмінності семантичної структури таких опорних лексем та різності їхніх інтерпретацій.

Література

1. Диба Алла. *Сподвижники: Леся Українка у колі соціал-демократів*. Київ: Основні цінності, 2003. 174 с.
2. Жарких Микола. *Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки*. URL: <https://www.l-ukrainka.name/>.
3. Забужко Оксана. *Мова і влада // Дніпро*. 1990. № 11. URL: <http://exlibris.org.ua/zabuzko/r02.html>.
4. Купина Н. А. *Тоталитарный язык: словарь и речевые реакции*. Екатеринбург; Пермь : Изд-во Урал.ун-та, 1995. 144 с.
5. *Леся Українка. 1871-1971. Зб. праць на 100-річчя поетки / ред. колегія: д-р Богдан Романенчук, голова, мґра Стефанія Бернадина, мґра Аріядна Стебельська; упор., літ. і техн. ред. Філядельфія*. 1971-1980. 400 с.
6. Масенко Лариса. *Мова радянського тоталітаризму*. Київ : ТОВ «Вид-во «Кліо», 2017. 240 с.
7. Микитась В. Л. *Проти фальсифікацій спадщини Лесі Українки*. Київ: Наук. думка, 1974. 160 с.

8. Одарченко Петро. Епістолярна спадщина Лесі Українки // Зб. на пошану проф. д-ра Юрія Шевельова. Мюнхен: Український Вільний Університет, 1971. Т. 7. С. 329–342.
9. Одарченко Петро. Леся Українка під гнітом сучасної совєцької цензури // Леся Українка. Зб. праць на 100-річчя поетки. Філядельфія, 1971-1980. С. 269-280.
10. Одарченко Петро. Леся Українка: розвідки різних років. Київ : Вид-во М. П. Коць, 1994. 240 с.
11. Українка Леся. Зібрання творів: у 12 т. Київ: Наук. думка, 1975. Т. 1. 448 с.
12. Українка Леся. Листи: 1876–1897 / упоряд. Прокіп (Савчук) В. А., передмова Агеєвої В. П. Київ: Комора, 2016. 512 с.
13. Українка Леся. Листи: 1898-1902 / упоряд. Прокіп (Савчук) В. А. Київ: Комора, 2017. 544 с.
14. Українка Леся. Листи: 1903-1913 / упоряд. Прокіп (Савчук) В. А. Київ: Комора, 2018. 736 с.
15. Шабліовський Євген. Леся Українка і наша сучасність // Українка Леся. Зібрання творів: у 12 т. Київ: Наук. думка, 1975. Т. 1. С. 9-42.

УДК 821.161.2.09

Олександра Вісич

кандидат філологічних наук, доцент,
Національний університет «Острозька академія»

ЛЕСЯ УКРАЇНКА У ТВОРЧІЙ РЕЦЕПЦІЇ ЮРІЯ КОСАЧА ТА ІГОРЯ КОСТЕЦЬКОГО

У статті аналізується інтерпретація феномену Лесі Українки у критичному та драматичному доробку Ігоря Костецького та Юрія Косача. Простежено спільні й відмінні тези у есеїстиці обидвох митців діаспори щодо культуротворчого потенціалу Лесі Українки. Вплив авторки на драматургію обидвох письменників-мурівців реалізується на жанровому рівні, завдяки використанню європейського інтертексту, схожого застосування метадраматичних прийомів та ігрових стратегій.

Ключові слова: діаспора, МУР, код, топос, метадрама, інтертекст.